

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 103g/2023

privind excepția de neconstituționalitate a textului „care ar fi inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a), a articolului 8 alin. (6) și a textului „dubii serioase” din articolul 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

CHIȘINĂU

25 iulie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Nicolae ROȘCA, *Președinte*,
dnei Domnica MANOLE,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată 7 aprilie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 25 iulie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea cu privire la excepția de neconstituționalitate a textului „care ar fi inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a), a articolului 8 alin. (6), a textului „dubii serioase” din articolul 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, ridicată de dl avocat Isae Cireș, în interesele dnei judecătoare Marina Rusu, parte în dosarul nr. 3-18/2023, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată format din dna Tamara Chișca-Doneva, dl Ion Guzun și dna Mariana Pitic de la Curtea Supremă de Justiție, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Dna Marina Rusu, în calitate de judecător, a candidat pentru funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii.

4. La 16 martie 2022 a intrat în vigoare Legea nr. 26, prin care s-a instituit o procedură de evaluare a candidaților la funcția de membru al Consiliului, care prevedea și posibilitatea de retragere din concurs a persoanelor înscrise anterior în calitate de candidați.

5. La 6 aprilie 2022, odată cu transmiterea listei candidaților de la Consiliu la Comisia de evaluare, a început procedura de evaluare a candidaților înscriși.

6. În intervalul de timp 13 septembrie 2022 și 24 noiembrie 2022, dna judecătoare Marina Rusu a răspuns în scris la întrebările Comisiei.

7. La 14 decembrie 2022 au avut loc audierile publice ale dnei judecătoare Marina Rusu¹.

¹ <https://vetting.md/audierea-publica-a-judecatoarei-marina-rusu/>

8. Prin Decizia nr. 22 din 27 ianuarie 2023², Comisia de evaluare a decis că dna judecătoare Marina Rusu nu corespunde criteriilor de integritate, întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară și, prin urmare, nu promovează evaluarea.

9. La 13 februarie 2023, dna judecătoare Marina Rusu a contestat Decizia Comisiei de evaluare nr. 22 din 27 ianuarie 2023 la Curtea Supremă de Justiție.

10. În ședința de judecată din 6 aprilie 2023, dl avocat Isae Cireș în interesele dnei judecătoare Marina Rusu, a ridicat excepția de neconstituționalitate a prevederilor menționate *supra* la § 1.

11. Printr-o încheiere a Curții Supreme de Justiție din aceeași dată a fost admisă parțial cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate menționată *supra* și expediată în adresa Curții.

B. Legislația pertinentă

12. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 28 Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 53 Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

² <https://vetting.md/wp-content/uploads/2023/02/Decizie-RUSU.pdf>

Articolul 120
Caracterul obligatoriu al sentințelor și al
altor hotărâri judecătorești definitive

„Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive.”

13. Prevederile relevante ale Legii nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, sunt următoarele:

Articolul 8
Evaluarea integrității candidaților

„(1) În sensul prezentei legi, evaluarea integrității candidaților constă în verificarea integrității etice și a integrității financiare a acestora.

(2) Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă:

a) nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, **care ar fi inexplicabile** din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;

[...]

(6) **În aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv.”**

Articolul 13
Decizia Comisiei de evaluare

„[...]

(5) Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor **dubii serioase** privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată.

ÎN DREPT

A. Argumentele autoarei excepției de neconstituționalitate

14. Autoarea excepției notează că textul „care ar fi inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a) și textul „dubii serioase” din articolul 13 alin. (5) din Legea nr. 26 nu sunt clare și acordă o marjă discreționară largă Comisiei de evaluare. Chiar dacă destinatarii legii sunt profesioniști în domeniul dreptului, *i.e.* judecători și procurori, acest fapt nu presupune că legislatorul poate adopta legi atât de vagi. Legea nr. 26 nu stabilește repere

obiective pentru a le permite destinatarilor legii să anticipeze domeniul de aplicare al dispozițiilor contestate.

15. Referitor la articolul 8 alin. (6) din Lege, autoarea notează că acesta îi permite Comisiei de evaluare să ignore deciziile definitive adoptate de autorități ale statului, afectând securitatea raporturilor juridice. Acest text poate conduce la pronunțarea unor soluții diametral opuse, pe de o parte, de instanțele judecătorești, iar pe de altă parte, de Comisia de evaluare. În cazul său, autoarea menționează că sancțiunea disciplinară, care i-a fost aplicată pentru neexaminarea în termen a unor plângeri, a fost anulată printr-o decizie definitivă a instanței judecătorești, iar Comisia de evaluare nu a luat în considerare această decizie și a considerat că candidata nu a dat dovadă de diligență suficientă la examinarea în termenul legal a plângerilor. În această situație, autoarea susține că norma contestată contravine articolului 120 din Constituție, care prevede că este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești. Autoarea face trimitere la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care prevede că unul dintre aspectele fundamentale ale statului de drept este principiul securității juridice, care impune, între altele, ca atunci când instanțele au pronunțat o decizie definitivă cu privire la o chestiune, hotărârea lor să nu fie pusă în discuție (*Brumărescu v. România*, 29 octombrie 1999, § 61).

16. De asemenea, autoarea a pretins că, contrar raționamentelor rezultate din coroborarea articolelor 23 și 28 din Constituție, Legea nr. 26 din 10 martie 2022 nu reglementează termenele de prescripție a faptelor pe care Comisia de evaluare le va aborda la evaluarea integrității candidaților pentru funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, precum și că completul special al Curții Supreme de Justiție nu are jurisdicție deplină, în sensul articolului 20 din Constituție, deoarece nu poate să pronunțe o decizie finală cu privire la promovarea evaluării de către candidat, ci trebuie să dispună reevaluarea candidatului de către Comisia de evaluare. Totuși, prin încheierea instanței care a ridicat excepția de neconstituționalitate aceste cerințe au fost respinse.

17. Autoarea consideră că dispozițiile contestate contravin articolelor 20, 23, 28, 53 și 120 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

18. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

19. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor dispoziții din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, ține de competența Curții Constituționale.

20. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de reprezentantul unei părți din proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016..

21. Obiectul excepției îl constituie textul „care ar fi inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a), articolul 8 alin. (6) și textul „dubii serioase” din

articolul 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

22. Curtea mai reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autoarei sesizării, dacă prevederile criticate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental invocat (DCC nr. 132 din 12 august 2021, § 28).

23. Autoarea excepției consideră că prevederile contestate contravin articolelor 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*calitatea legii*], 28 [*viața intimă, familială și privată*], 53 [*dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică*], 120 [*caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive*] din Constituție.

24. Referitor la neclaritatea textului „care ar fi inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26, în Decizia Curții Constituționale nr. 42 din 6 aprilie 2023, Curtea a reținut că acesta este aplicabil profesioniștilor în domeniul dreptului, adică la evaluarea integrității etice a judecătorilor care candidează pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii. Deși Legea nr. 26 nu definește semnificația acestui text, instanța competentă trebuie să aibă în vedere atât sensul gramatical pe care îl impune textul în discuție, cât și sensul juridic care ar putea rezulta din interpretările unor norme ce reglementează situații juridice asemănătoare. Curtea a reținut că o interpretare sistemică ar permite precizarea termenului „inexplicabil”, precum și a antonimului său „explicabil” în contextul dispoziției legale „nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial” (a se vedea §§ 118-119).

25. Referitor la textul articolului 8 alin. (6) al Legii nr. 26 din 10 martie 2022, Curtea reține că la evaluarea integrității etice și financiare a candidaților această dispoziție îi permite Comisiei de evaluare să nu depindă de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv. Textul „alte organe cu competențe în domeniul respectiv” are în vedere organe ale statului care dețin competențe în domeniul verificării integrității etice și financiare.

26. De vreme ce instanțele judecătorești nu au competențe primare în domeniul verificării integrității etice și financiare, ci pot efectua doar un control judiciar al deciziilor autorităților în discuție, Curtea consideră că acest text nu se extinde asupra deciziilor irevocabile ale instanțelor judecătorești. Prin urmare, problema pusă în discuție de autoarea excepției, că norma contestată permite Comisiei de evaluare să nu țină cont de constatările făcute prin decizii irevocabile ale instanțelor judecătorești referitoare la integritatea etică sau financiară a candidaților, reprezintă o chestiune de interpretare și aplicare a legii, care trebuie rezolvată de completul special al Curții Supreme de Justiție.

27. Referitor la textul „dubii serioase” din articolul 13 alin. (5) din Legea nr. 26, în Decizia Curții Constituționale nr. 42 din 6 aprilie 2023, Curtea a reținut că acesta instituie un standard de probă aplicabil procedurii

de evaluare. Astfel, atunci când Comisia de evaluare trebuie să decidă cu privire la integritatea unui candidat, ea trebuie să constate dacă există sau nu dubii serioase cu privire la respectarea criteriilor de integritate etică și financiară de către candidat, stabilite de articolul 8 din Lege. Curtea a menționat că definirea standardelor de probă implică în mod inevitabil utilizarea unor texte flexibile. În acest caz, standardul de probă stabilit de legislator urmărește să ghideze Comisia de evaluare la aprecierea rezultatelor evaluării. De asemenea, legea obligă Comisia de evaluare să emită o decizie motivată, care trebuie să cuprindă faptele relevante, motivele și concluzia comisiei cu privire la promovarea sau nepromovarea evaluării (a se vedea articolul 13 alineatele (1) și (2) din Lege). Mai mult, Legea îi permite candidatului să pună în discuție existența unor dubii serioase cu privire la respectarea de către acesta a criteriilor de integritate etică și financiară în fața completului special al Curții Supreme de Justiție (a se vedea §§ 133-136 din decizia citată mai sus).

28. Așadar, pe baza celor menționate mai sus, Curtea constată că sesizarea în cauză nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea cu privire la excepția de neconstituționalitate a textului „care ar fi inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a), a articolului 8 alin. (6) și a textului „dubii serioase” din articolul 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, ridicată de dl avocat Isae Cireș, în interesele dnei judecătoare Marina Rusu, parte în dosarul nr. 3-18/2023, pendinte la Curtea Supremă.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Nicolae ROȘCA

*Chișinău, 25 iulie 2023
DCC nr. 92
Dosarul nr. 103g/2023*